

Budapest, a múlt városa?

Különös körutazás külföldiekkel

A külföldi újságíró, akivel egy szombati nap felszálltunk a Roosevelt térről háromóránként kifelé városnéző autóbuszra, e kényelmes, kellemes, kék bárkára — jószemű ember. Nyugatról jött, az ismerkedés tisztességes, baráti szándéka vezette, s avval a szerény, várakozó mosollyal ült az ablak mellé, amely már jó előre jelezte a nyugati pályatárs őszinte érdeklődését. Még sokan várakoztak a következő kocsira, huszonkilenc forint igazán nem pénz a háromórás utazásért, négy nyelven kifogástalanul beszélő idegenvezetővel, aki nagyszerűen ismeri Budapest múltját, történelmi, építészeti, és művészeti emlékeit, s megbízható ismereteit kellemes társalgási nyelven közli az idegenekkel.

A nyitott autóbusz tíz óra körül indult, s már az első percben megtudták a látogatók a Magyar Tudományos Akadémia épületének építészeti nevezetességeit, akadémiánk történetét és jelentőségét, aztán a busz körülfordult, hogy a Belváros felé folytassa útját. A József Attila utca lezárt toroklatában egy pillanatra megtorpant, s ez a pillanat elég volt arra, hogy a külföldiek betekintsenek a csatatér-szerű utcába, ahol hatalmas arányú és költéses munka folyik. A József Attila utcából azonban csak a csatatér-jelleg mutatkozott meg, a milliós beruházás és a fontos célkitűzés — a Népköztársaság útjának törésmentes kivezetése a Dunához —, nem volt az utca orcájára írva. Gondoltam, az idegenvezető majd megmondja, de nem mondta meg. Az autóbusz befordult a Dorottya utcába, a jól nevelt külföldiek arccandulás nélkül, mereven előre néztek, s az volt az ő orcájukra írva:

— Szegény magyarok, még mindig ennyi rommal küszködnek, persze, hogy nem beszélnek róla szívesen.

Az autóbusz a szűk és zsúfolt Váci utcában folytatta útját, ahol a csatatér vonásai jobbra már elsimultak, s az idegenvezető közölte vendégeivel, hogy ez az utca Budapest üzleti negyedének ütőere, a pesti Kärtner-Strasse, Old Bond street és Via Veneto... — csak éppen arról nem esett szó, hogy százötven lépéssel odébb újjáépül az utolsó pesti Duna-híd, amely a háború áldozata lett, s a hídépítéssel kapcsolatban az egész Belváros új ruhába öltözik. A Felszabadulás térre kiforduló autóbusból kitűnő kilátás nyílt az épülő hídra, a hídkapuk büszke vastornyaira, a kábelszerkezet lendületes íveire — jobb kéz felől. Bal kéz felől viszont a Felszabadulás tér újabb állványverdeire, futóárkaira, deszkakorláttal elkerített gödreire, s az építésnek arra a felemelő zűrzavarára, amelyre ismét feltűnt a külföldi vendégek arcán a szánakozó mosoly, szegény magyarok, még mindig?...

— Na, most — gondoltam bizakodva —, most, a feldúlt Belváros kellős közepén, most biztosan megszólal a vezető, rámutat az épülő hídra, s négy nyelven bejelenti:

— Hölgyeim és uraim, legendás szépségű hídunk újjáépítése az utolsó szakaszába lépett, s a megnyitására újjáépítjük az egész Belvárost...
 De nem mondta.

A Rákóczi úton, a Semmelweis — azelett Szent Rókus kórház — rútt, kiugró tömlőfalánál megemlítette, hogy ez a kórház megemlékező Ignác, az anyák megmentője nevét viseli, s néhány külföldi arcon olyasmit lehetett észlelni:

— Ilyen nagy ember nevét ilyen csúf épület, ejnye...

Vártam, az idegenvezető megmondja, hogy a kiugró épületrész felett elhangzott a halálos ítélet, s az előtte ácsorgó műemlék-kápolnát teljes épségben tovább gördítik majd, sajnos, az idegenvezető nem mondta meg. A Körút és a Rákóczi út keresztezésénél, a legjobb rendőri jószándék ellenére is állandó közlekedési anarchia láttán egyes külföldiek már a fejüket csóválták, s mi, néhányan magyarok, kísérők és

utasok pironkodva vártuk, majd csak megmondja az idegenvezető, hogy ez a csomópont gyökeres rendezésre kerül, kétszintes aluljáró épül itten, lebontjuk az öreg színházépületet, s valóságos világvárosi hely lesz — de az idegenvezető nem mondta meg.

A Városligetben — valamivel később — büszke szavakat hallottunk arról, hogy íme, itt jön ki a föld alól Európa első földalatti vasútja, amelyet még Ferenc József korában dugtunk a föld alá, megelőzve a párizsi, a moszkvai metró, s nekünk, magyaroknak felcsillant a szemünk, most már csak igazán kivágja a rezet az idegenvezető és megmondja, hogy épül ám a másik metrónk, az igazi, a mélyvasút, amely összeköti Pestet és Budát, a Duna alatt, később a másik fővonal... de sajnos, az idegenvezető ezt se mondta meg, csak azt a kis öreg kéregvasutat, amiről megint csak múlt időben lehet beszélni, ez volt az első Európában...

A Hősök terén pontosan elmondta az obeliszk az angyal szobrával és azt is, hány oszlopa van a múzeumnak, s valamivel távolabb — legyünk igazságosak — részletesen ismertette a Népstadion építésének történetét és jelentőségét, amit a külföldiek szórakozott fejbőlintással nyugtáztak, mert ugyebár nem is olyan régen még legendás híró futballnemzet voltunk, ebbéli hírnevünk azonban utóbb, mintha gyors hervadásnak indult volna, s emiatt a Népstadion, mint az egyetlen újszerű létesítmény, nem aratott viharos sikert. Senki sem akart fűszálakat tépni a gyepről, amelyet a magyar válogatott stoplija taposott...

A Margitszigeten, mindjárt a kapuban, megemlítette az idegenvezető, hogy az éjjel kivilágított szökőkutat Kongresszusi Szökőkútnak nevezük mi, magyarok, s egy angol házaspár összesúgott: mi-féle kongresszus emlékére? — de hangosan nem kérdezték meg, mert az angol rendkívül tartózkodó nép, arra is ritkán kíváncsi, amit megmondanak neki, hát amit meg se mondanak.

A sziget buja szépsége megtette a magáét, s vidutabb hangulatban dőlünk hátra az ülésen, amikor a busz felfutott az Árpád-hídra, melyről letekintve:

— Ladies and gentlemen, alattunk terül el Európa legöregebb hajógyára —, s már arra gondoltunk, majd csak megmondja az idegenvezető, hogy ebben az öreg hajógyárban és a Duna másik partján fekvő társában hány európai és tengeren túli ország részére építünk tengerjáró hajókat, hogy ez Európa nemcsak legöregebb, de a tengertől legtávolabb fekvő tengeri hajógyára is, ami szintén érdekes, — külföldi magazinokban ilyen témáról írják a nagy nyári képes riportokat —, de az idegenvezető erről is hallgatott, ellenben figyelmeztette utasait, most közeledünk Budapest legöregebb városrészéhez, amelyet még a rómaiak alapítottak...

Ezt látjuk bal kéz felől — mondotta négy nyelven az idegenvezető, s nem vette észre, hogy az idegenek jobbra néznek, ahol a híd pesti hídfőjében tündöklött a napfénytől a lakótelep impozáns tömbje, amiről jólesett volna hallani legalább annyit, hogy építették a magyarok, a felszabadulás után ennyivel megennyivel, s ezenkívül van még...

Minek folytassam?
 A Várban, amely valósággal elbűvölte vendégeinket, megtudtuk és megtudták, hogy ennyi meg ennyi ideje tart a teljes újjáépítése, ennyi meg ennyi milliárdba kerül, de csak éppen arról nem esett szó, miért kell az egész Várat újjáépíteni, miért vannak itt még valódi romok, mi történt ezen a bűbajos hegytetőn közel húsz esztendővel ezelőtt?...

Pontosan három óra múlva kihajóztunk kényelmes és kellemes bárkánkból a Roosevelt téren, a külföldiek be-

csukták jegyzőkönyvecskéiket, amelyekbe sok mindent feljegyeztek a régi Budapestről, de vajmi keveset az újról.

— Budapest, a múlt városa — mondotta hűvös udvariassággal a nyugati pályatárs —, milyen kár, hogy a jelenéről és a jövőjéről önök olyan keveset beszélnek.

Mit lehet erre válaszolni:
 — Mi már ilyen szemérmes szófukar nemzet vagyunk...
 Baróti Géza